

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobkyně: **V. M.**, zastoupené Mgr. Richardem Frommerem, advokátem se sídlem tř. Svobody 31, 772 00 Olomouc, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, PP 21/OAM, Praha 7, ve věci kasační stížnosti proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. 3. 2005, č. j. 24 Az 151/2004 - 24,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalovaný **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností napadla žalobkyně (dále označována jako „stěžovatelka“) nadepsaný rozsudek krajského soudu, kterým byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 1. 2004, č. j. OAM-5018/VL-11-K01-2003. Rozhodnutím správního orgánu nebyl stěžovatelce udělen azyl pro nesplnění podmínek uvedených v ust. § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Zároveň žalovaný správní orgán rozhodl, že se na stěžovatelku nevztahuje překážka vycestování podle § 91 tohoto zákona.

Stěžovatelka ve své kasační stížnosti uvedla, že krajský soud nesprávně a nespravedlivě posoudil věc. Měla za to, že důvody pro azyl jsou u ní dány, a to v tom, že státní orgány Ukrajiny byly naprosto neschopné zjistit a potrestat viníky útoku na její osobu a osobu jejího syna, a ve zdravotním stavu celé její rodiny způsobeném zvýšenou radioaktivitou v důsledku černobylské havárie. Stěžovatelka připustila, že nedoložila svá tvrzení ohledně svého zdravotního stavu, ovšem poukázala na to,

že je to pro ni velmi obtížné, neboť na Ukrajině ji takto nikdo nevyšetří – i lékaři mají strach z postihu, pokud by se následně obrátila na stát s nárokem na náhradu škody na zdraví; v ČR pak na takové vyšetření nemá prostředky.

Současně v rámci kasační stížnosti požádala stěžovatelka o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný ve svém vyjádření navrhl zamítnutí kasační stížnosti i žádosti o přiznání jejího odkladného účinku. Uvedl, že správně zjistil skutkový stav a i po právní stránce věc stěžovatelky správně posoudil. V dalším odkázal na správní a soudní spis.

Krajský soud ve svém rozsudku uvedl, že humanitární azyl, jehož nepřiznání stěžovatelka v řízení před krajským soudem napadala jako nesprávné, jí nebyl udělen důvodně. Žalovaný nepovažoval za zvláštního zřetele hodné skutečnosti, že stěžovatelka byla v zemi původu kvůli svým dluhům terčem útoků soukromých osob, které nebyly dopadeny, že její rodina trpí vážnými zdravotními problémy kvůli černobylské havárii a že ona sama neměla na Ukrajině adekvátně ohodnocené pracovní uplatnění a trpí zdravotními obtížemi. Takový závěr žalovaného podle krajského soudu nevybočil z mezí výkladu ustanovení § 14 zákona o azylu, jak se odráží v judikatuře Nejvyššího správního soudu. Krajský soud poukázal mj. na to, že stěžovatelka nedoložila, že by její zdravotní stav byl natolik vážný, aby se jím musel žalovaný podrobněji zabývat.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná a podle jejího obsahu jsou v ní namítány důvody odpovídající ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Jejím rozsahem a důvody je Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán. Stěžovatelka namítá nesprávné posouzení právní otázky, zda skutečnost, že státní orgány Ukrajiny byly naprosto neschopné zjistit a potrestat viníky útoků na její osobu a osobu jejího syna kvůli dluhům, které měli, a skutečnost, že její rodina je ve špatném zdravotním stavu způsobeném zvýšenou radioaktivitou v důsledku černobylské havárie, ve svém souhrnu a ve spojení s dalšími skutečnostmi, jež ohledně situace své osoby popsala v azylovém řízení, v jejím případě odůvodňují udělení azylu podle § 14 zákona o azylu či nikoli.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu důvodů uplatněných v kasační stížnosti a dospěl k závěru, že tato není důvodná.

K posouzení otázky udělení humanitárního azylu stěžovatelce nutno poznamenat, že ustanovení § 14 zákona o azylu je kombinací neurčitého právního pojmu a správního uvážení, kdy neurčitým právním pojmem je „případ zvláštního zřetele hodný“ a vlastní rozhodnutí správního orgánu vyjádřené slovy „lze udělit humanitární azyl“ představuje správní uvážení (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 7. 2004, č. j. 5 Azs 105/2004 - 72, zveřejněný pod č. 375/2004 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu; srov. též nepublikované rozsudky Nejvyššího správního soudu rozsudku ze dne 22. 1. 2004, č. j. 5 Azs 47/2003 - 48, ze dne 3. 2. 2004, č. j. 2 Azs 65/2003 - 63, a ze dne 15. 10. 2003, č. j. 3 Azs 12/2003 - 38). Nejvyšší správní soud proto setrvale vychází z názoru, že na udělení azylu z humanitárního důvodu podle § 14 zákona o azylu nemá žadatel subjektivní právo a že správní orgán o něm rozhoduje na základě správního uvážení; jeho rozhodnutí přezkoumává soud pouze v omezeném rozsahu, a to z hlediska dodržení příslušných procesních předpisů (§ 78 odst. 1 s. ř. s.). Míra správního uvážení správního orgánu je tedy za situace, kdy se ustanovení § 14 zákona o azylu omezuje při určení důvodů, pro něž je možné humanitární azyl udělit, na konstatování, že se jedná o důvody hodné

zvláštního zřetele, poměrně široká. Přitom prostor soudního přezkumu správních rozhodnutí u přiznání či nepřiznání humanitárního azylu je naopak omezen, což však jistě ani ve vzájemné kombinaci neznamena, že by přiznávání humanitárního azylu mohlo být určováno pouhou libovůlí správního orgánu. Smysl institutu humanitárního azylu lze spatřovat v tom, aby rozhodující správní orgán měl možnost azyl poskytnout i v situacích, na něž sice nedopadá žádná z kautel předpokládaných taxativními výčty ustanovení § 12 a § 13 zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto patrně „nehumánní“ azyl neposkytnout. V jiných právních předpisech reaguje zákonodárce na skutečnost, že není schopen předpokládat všechny situace, v nichž je určitý postup vhodný či dokonce nutný, typicky demonstrativními výčty za účelem odstranění či alespoň zmírnění tvrdosti zákona. V zákoně o azylu ovšem k dosažení téhož účelu zvolil kombinaci dvou ustanovení obsahujících výčty taxativní a jednoho ustanovení umožňujícího pohledem humanitárních hledisek řešit situace nezahrnutelné pod předchozí dvě ustanovení. Správní orgán díky tomu může zareagovat nejen na varianty, jež byly předvídatelné v době přijímání zákona o azylu jako obvyklé důvody udělování humanitárního azylu – sem lze zařadit například udělování humanitárního azylu osobám zvláště těžce postiženým či zvláště těžce nemocným nebo osobám přicházejícím z oblastí postižených významnou humanitární katastrofou, ať už způsobenou lidskými či přírodními faktory – ale i na situace, jež předvídané či předvídatelné nebyly. Míra volnosti této jeho reakce je pak omezena pouze zákazem libovůle, jenž pro orgány veřejné moci vyplývá obecně z ústavně zakotvených náležitostí demokratického a právního státu (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 3. 2004, č. j. 2 Azs 8/2004 - 53).

Žalovaný odůvodnil neudělení humanitárního azylu tím, že po posouzení osobní situace stěžovatelky a poměrů v její státní příslušnosti neshledal důvodu k udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu. V souvislosti se zdravotní situací stěžovatelky samotné i její rodiny, která měla být způsobena černobylskou katastrofou, poznamenal žalovaný, že špatný stav životního prostředí vyvolaný touto katastrofou postihuje převážnou část dotčeného obyvatelstva bez rozdílu rasy a národnosti. K ekonomickým potížím stěžovatelky (nízký plat a finanční problémy způsobené tlakem věřitelů) žalovaný uvedl, že jsou vyvolány tíživou hospodářskou situací na Ukrajině. Žalovaný poukázal též na to, že stěžovatelka pobývala v ČR ilegálně již od roku 1999 a o azyl požádala teprve poté, co bylo rozhodnuto o jejím správním vyhoštění, takže její jednání nutno považovat za účelové, vedené snahou legalizovat pobyt v ČR.

Z odůvodnění žalovaného je patrné, že se v potřebné míře zabýval tím, zda u stěžovatelky jsou dány zvláštní okolnosti spočívající např. v její osobní či rodinné situaci, specifickém vztahu k České republice či v povaze jejího dosavadního chování, které by případně mohly důvodem pro udělení humanitárního azylu být či které by naopak mohly být důvodem pro rozhodnutí, že humanitární azyl není v případě stěžovatelky vhodné poskytnout. Tyto zvláštní okolnosti (ekonomická situace stěžovatelky a její rodiny, zdravotní stav jí samotné i její rodiny, okolnosti, za kterých pobývala na území ČR a za kterých požádala o azyl) žalovaný správně rozpoznal a ve svém rozhodnutí zhodnotil. Odůvodnění rozhodnutí žalovaného nutno považovat za dostatečné, logické a racionální a ve svých hodnotových soudech rozhodně nevybočující z mezí humanity.

Stěžovatelka a její rodina se podle všeho potýkají se zdravotními následky ekologické katastrofy způsobené havárií jaderného reaktoru v Černobyli, která, jak všeobecně známo, před necelými dvaceti léty významně zasáhla velké oblasti Ukrajiny a Běloruska. Nelze však pominout, že od této katastrofy již uplynula relativně dlouhá doba (jakkoli i následky postižení radiací se, jak všeobecně známo, projevují dlouhodobě) a že v důsledku toho míra

devastace, která zasažená místa postihla, již oproti týdnům a měsícům bezprostředně následujícím po havárii významně poklesla a že život v zasažených oblastech se vrátil do jakéhosi „postkatastrofického normálu“, projevujícího se sice velmi závažnými a často smrtelnými zdravotními následky, které postihují významné procento havárií zasaženého obyvatelstva, nezpůsobujícího však již humanitární katastrofu (srov. v této souvislosti nepublikovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 2. 2004, č. j. 5 Azs 38/2003 - 58). Potíže s dluhy a neschopnost státních orgánů Ukrajiny ochránit stěžovatelku a její rodinu před útoky věřitelů a špatnou ekonomickou situací stěžovatelky a nemožnost se pracovně uplatnit za přiměřenou odměnu pak již samy o sobě vůbec nelze považovat za okolnosti, které by u stěžovatelky odůvodňovaly poskytnutí humanitárního azylu (srov. nepublikované rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 12. 2003, č. j. 4 Azs 31/2003 - 64, ze dne 31. 10. 2003, č. j. 4 Azs 23/2003 - 65, a ze dne 27. 8. 2003, č. j. 5 Azs 3/2003 - 54). Situaci stěžovatelky lze jistě považovat za nelehkou, zejména s ohledem na zdravotní obtíže, kterými její rodina (a asi i ona sama) trpí. Nelze ji ale považovat – zejména ve srovnání se situací jiných osob žijících na Ukrajině – za natolik tíživou a nesnesitelnou, aby (i při zohlednění negativ, kterými se její životní situace vyznačuje, v jejich souhrnném působení, což samozřejmě míru nepříjemnosti situace stěžovatelky zvyšuje) odůvodňovala užití ve své podstatě mimořádného a jen výjimečně použitelného institutu humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu. Lze shrnout, že situace stěžovatelky vyplývá z obecných ekonomických a politických podmínek a historického vývoje v zemi, v níž se narodila a žila, v kombinaci s konkrétní historií její rodiny i jí samotné; její osud se zásadním způsobem neliší od osudů tisíců jiných lidí žijících na Ukrajině a je – přiznejme – v řadě ohledů nepochybně lepší než osud miliónů jiných lidí v jiných částech světa, kupříkladu v řadě států Afriky či jižní Asie. Tento stav, jakkoli jej z obecně lidského hlediska nutno považovat za tíživý, neodůvodňuje v konkrétním případě stěžovatelky poskytnutí azylu podle § 14 zákona o azylu. Dospěl-li krajský soud k témuž závěru, aplikoval toto ustanovení zákona o azylu zcela správně.

Nejvyšší správní soud tedy nezjistil naplnění důvodu kasační stížnosti uplatňovaného stěžovatelkou a kasační stížnost proto podle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl. Vzhledem k neprodlenému rozhodnutí ve věci samé (několik týdnů po předložení věci Nejvyššímu správnímu soudu) nerozhodoval již o žádosti o přiznání odkladného účinku podané kasační stížností.

Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Žalovaný správní orgán měl ve věci úspěch, nevznikly mu však náklady řízení o kasační stížnosti přesahující rámec jeho běžné úřední činnosti. Žalovaný proto nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 4 in fine ve spojení s § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** přípustné opravné prostředky.

V Brně dne 28. července 2005

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu

